

JUDr. ROBERT PELIKÁN, Ph.D.
MINISTR SPRAVEDLNOSTI ČR

2017

V Praze dne 13. listopadu

Čj. MSP-4/2017-OOJ-ZN/155

Počet listů: 1

Přílohy: 0

Vážený pane profesore,

k Vašemu podání ze dne 18. 8. 2017 nazvanému „*Otevřený dopis k tristnímu vztahu státní moci k soudním znalcům*“, z něhož vyplývá Vaše nespokojenost se současným stavem znalectví v České republice, zejména jde-li o zákon o znalcích a tlumočnících, znalečné a o znalecké postupy, Vám sděluji následující:

Co se týče odměňování znalců, v minulosti byly realizovány dva pokusy o novelu vyhlášky (2010 a 2011), která upravuje odměňování znalců, tedy o zvýšení odměn znalců, avšak s návrhem tehdy vyslovilo nesouhlas ministerstvo financí a ministerstvo vnitra. Ministerstvo spravedlnosti proto v současné době připravilo návrh na zvýšení odměn v rámci připravovaného zákona o znalcích, kdy bylo možno předpokládat, že navyšování bude přijatelnější s ohledem na navrhované změny v zákoně. Navrhované navyšování bylo např. u znaleckých ústavů více jak o 100%, což považujeme za zcela dostatečné (u znaleckých ústavů mělo dojít k navyšování ze stávajících 100 až 350 Kč/h na 500 až 750 Kč/h, a to se zachováním možnosti zvýšit odměnu v některých případech až o 50%). V současné době nelze považovat za reálné, aby ke změnám v odměňování došlo bez přijetí nové právní úpravy.

Jde-li o potřebnost nové právní úpravy, k tomu lze uvést, že právní úprava obsažená v zákoně o znalcích a tlumočnících je v posledních letech své existence velice kritizována za mnohé nedokonalosti, nesystémová řešení, zastaralost a jiné nedostatky, kterými trpí. Kritika zaznívá jak ze stran justice, tak z odborných kruhů. Především se jedná o problematiku zápisu do seznamu, resp. vzniku znaleckého oprávnění, nedostatečných sankčních mechanismů, či absence kontroly kvality a věcného přezkoumávání znaleckých posudků. V současné době nejsou jednoznačně zakotvena kvalifikační kritéria, která by žadatelé měli splnit. Je na úvaze jednotlivých osob oprávněných ke jmenování, zda z žadatele znalce učiní, či nikoli. Stanovena jsou pouze obecná kritéria, která však postrádají bližší specifikaci. Ministerstvo spravedlnosti se snaží sjednocovat tuto jmenovací praxi, ale ne vždy je to možné. Stává se tedy, že žadatel není znalcem jmenován kupříkladu z toho důvodu, že předseda příslušného krajského soudu se domnívá, že pro daný obor a odvětví je již potřebný počet znalců ve vztahu k celkovému počtu úkonů naplněn a žadatele znalcem nejmenuje. Na jmenování znalcem podle dosavadní právní úpravy není právní nárok. Jinými slovy, nikomu, kdo požádá

o jmenování znalcem, nevzniká ani při splnění všech zákonných podmínek právní nárok na to, aby znalcem jmenován skutečně byl.

V úvodu Vašeho podání rovněž uvádíte, že se návrh zákona včetně důvodové zprávy tváří, jakoby obsáhla novela znaleckého zákona neexistovala. Důvodová zpráva však o této novele hovoří na druhé straně první kapitoly (I. Obecná část, 1. Zhodnocení platného právního stavu včetně zhodnocení současného stavu ve vztahu k zákazu diskriminace a ve vztahu k rovnosti mužů a žen), kde se mj. uvádí, že poslední novela zákona o znalcích a tlumočnících ovlivnila velice výrazně znaleckou činnost stanovením správních deliktů přímo v zákoně. Za porušení zákona tak lze znalcům, znaleckým ústavům a jiným fyzickým či právnickým osobám ukládat sankce jako kupříkladu peněžité pokuty či zákaz činnosti. Za porušení povinností uložených tímto zákonem lze udělit i výstrahu, která je pak při spáchání správního deliktu brána jako přitěžující okolnost. Největším problémem současného správního i trestního postihování znalců je však omezená míra přezkoumání obsahové stránky znaleckého posudku, tedy prakticky jeho kvality. Ačkoli již dnes je toto přezkoumání v souladu se zákonem možné, v praxi se tak děje pouze velice ojediněle, neboť je to do značné míry obtížné a zákon pro hodnocení obsahové stránky znaleckého posudku neposkytuje dostatečné nástroje.

Pokud jde o standardizaci znaleckých postupů, obecně tuto myšlenku ministerstvo podporuje, ale k takto obtížné formě metodické činnosti nemá ministerstvo, tím spíše krajské soudy, potřebné personální kapacity. Znaleckých oborů a odvětví jsou desítky. I kdyby se standardizace týkala jen oborů v praxi nejfrekventovanějších (hovoří se např. o standardech pro oceňování majetku), je to práce pro několik odborných týmů na řadu měsíců, ne-li let. Odborné názory a zájmy reprezentantů vědecké obce v jednotlivých vědních oborech zdaleka nejsou jednotné a homogenní, často zde působí různé zájmové skupiny a někteří z odborníků a priori odmítají, aby stát (ministerstvo) autoritativně prohlásil určité metody a postupy za „jedině správné a možné“. Příklad z doby socialismu je dobově podmíněný a navíc se týkal dílčí problematiky silničních nehod. Obecným problémem určení odborných standardů znalecké činnosti je také nutnost jejich téměř permanentní revize a aktualizace podle posledního vývoje oboru a nejnovějších poznatků. Určitým rizikem standardizace postupů vždy může být neschopnost adekvátně reagovat na ojedinělý, něčím neobvyklý případ či případy, které se v justiční praxi také objevují. První krok na tomto poli je tedy podmíněn finančním a personálním zajištěním metodické podpory znalců a znaleckých ústavů. Ministerstvo by mohlo plnit roli vyjednávací, organizační a koordinační, ale samotná tvorba standardů by nutně spočívala na odborných garantech, význačných autoritách jednotlivých vědních oborů. I v tomto směru by měla pomoci nová zákonná úprava.

S pozdravem

JUDr. Robert Pelikán, Ph.D.
ministr spravedlnosti ČR

Vážený pan
prof. Ing. Albert Bradáč, CSc.
/ID DS 6kcjj48/

